

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

3 Quibus circumstantiis quove ordine facta sit transfiguratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Tertul.

Origen.

Damas.

Epiph.

Respons.

Corpora

Moyse & E.

lia num ap-

paruerim cu

claritate glo-

riosa.

Tertul.

Exod 34.

Dubium. 2.

Tertul.

Respons.

Quomodo

Moysem, &

Eliam in

monte Tha-

bor Petrus

agnoscit.

Iansen.

Vnde Tertul. lib. contra Marc. cap. 12. dicit Moysem, & Eliam visos esse. In consortio claritatis, quod dignationis, & gratie exemplo est. Et Origenes hom. 12. in Exod. apparuerunt (ait) Moyse, & Elias in gloria, hic non refertur, quia glorificatus est vultus eius, scilicet Moyse, sed quia totus apparuerit in gloria, & infra, nec sario gaudius est, quia iam non solum vultu glorificatus descendit de monte, sed totus glorificatus ascendit in montem. Quin Damas. dicta orat. de transfiguratione, eandem sententiam indicans, rationem adhibet dicens, Oportebat siquidem ipsis (id est, discipulis) conseruorum suorum, ac Dei famulorum gloria, animique fiducia conspecta, Domini benignitatem, atque indulgentiam admirari, atque vel inde maiorem concipere, & ad suscipiendam certamina confirmari, & eandem sententiam indicat Epiph. h. 42. dum inquit Christum duxisse secum in propria sua gloria, Moysem, & Eliam, & ostendisse discipulis, quo ipso coheredes sui regni ostende rer. In contrarium vero est. Primo quia Euangelium de solo Christo dicit, Resplenduit facies eius, sicut sol, & solum illum fuisse transfiguratum, at si Elias claritate gloriæ accepisset, etiam ille esset transfiguratus. Deinde quia Moyse, & Elias non erant beati secundum animam, ergo non conueniebat illis, ut haberent corpora glorificata.

In hac re probabilis videtur, eos aliquo modo fuisse factos participes gloriæ, & claritatis corporis Christi (ut Luc. significat) videtur autem verisimile, habuisse illam claritatem ex consortio, & redundantia corporis Christi, quod videtur significasse Tertul. supra loquens de Moyse, dum ait, stetit cum Christo os ad os, & facies ad faciem, & in gloria ipsius nedum in conspectu. De qua (inquit) gloria non aliter illustratus descendit a Christo, quam solibat a creatore.

Alterum dubium est. Quomodo cognouerit Petrus Moysem, & Eliam. Hoc tergit Tertul. supra, & primum dicit, non potuisse eos cognoscere per imagines eorum, quia imaginum usus erat Hebræis prohibitus. Sed hæc ratio rem incertam assumit, ut late in priori tomo dixi disp. 54. sectio. 1. & 2. est tamen ratio verisimilis. Quia quantum ex historiis colligitur) imagines apud Hebræos non erant in usu. Deinde docet Petrum eos cognouisse, in spiritu, id est, interno instinctu, & reuelatione, & est hoc verisimile. Quia cum illi apparerent ut testes maiestatis, & gloriæ Christi, oportebat eos ab Apostolis cognosci. Tertio vero non est improbabile eos fuisse cognitos ex colloquio cum Christo, vel quia interdum sunt ab illo propriis nominibus appellati, vel quia talem sermonem ipsi habuerunt de passione Christi, ut ex illo agnosceri potuerint, ut notauit, & latius explicuit Iansen. c. 67. concordia.

SECTIO III.

Quibus circumstantiis, quo ve ordine facta sit transfiguratio.

In hac sectione breuiter comprehendam paucam quædam, quæ ad completam huius mysterij explicationem videntur necessaria. Primum igitur de tempore, in quo Christus transfiguratus est, scilicet quo mense, die, aut anno, nihil fere inuenio ab authoribus scriptum. Illud solum ex serie Euangelicæ historie verisimiliter colligitur, Christum post mortem Ioannis, cum iam trigessimum tertium ætatis annum ageret, nec multum a passione abesset, quam paulo antea (Matth. 16.) ut iam imminente, discipulis nuntiauerat, transfiguratum esse. Ita sentiunt Ammon. Alex. in harmonia Euangelica. Iansenius in concordia, & Baronius in annalibus. In verbis autem Euangeliorum notari solet quædam dinerfitas. Nam Matth. Marc. & Lucas numerant diem transfigurationis ab eo die, in quo Christus sermonem habuerat cum discipulis, eosque ad crucem

Transfigura-

tionis Chri-

sti tempus.

Matth. 16.

Ammon. Alex.

Iansen.

Baron.

A ferendam hortatus fuerat, concludens sermonem illis verbis: sunt de his stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis, &c. Matth. & Marc. dicunt transfiguratum esse, post dies sex: Lucas vero fere post dies octo. Sed hanc varietatem facile Patres conciliant, quia Matth. & Marc. omiserunt dies extremos, quos Luc numerauit. Ita Aug. de consensu Euangelistarum c. 56. & omnes expostores, & Epiph. l. 2. hæref. 66. in fine, ac Damas. in prædicta oratione. Qui addit Euangelistas utroque modo numerasse propter varia mysteria, quæ in utroque numero indicantur, ut latius ipse prosequitur.

Secundo, de loco. Primum Euangelistæ dicunt, Christum transfiguratum esse in monte. Cuius rei sancti Patres varias rationes morales, & mysticas afferunt. Ille nobis sufficiat, quas paucis verbis complexi sunt Damas. dict. orat. & Euthy. super Matth. subducit illos in montem excelsum, scorsim, ut a nullo alio conspici possit, nihil enim faciebat ad gloriam, sed omnia ad vilitatem. Præterea, ut dicamus oportere a terrena subleuari humilitate enim, qui diuina contemplatione dignus habendus est. Item vt ostenderet tantum perfectis in charitate fore manifestandum. Denique quoniam solitudo mater est orationis. Addit Tertul. lib. 4. contra Marc. c. 22. In montem secedi, nam & pristinum populum apud montem, & visione, & voce sua Creator inuitat: oportebat in eo suggestu consignari nouum testamentum, in quo conscriptum vetus fuerat, sub eodem etiam ambitu nubis, quam nemo dubitauit de aere creatoris conglobatam. Nec nunc muta nubes fuit, sed vox solita de celo, de quo in Psal. 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te, & in Isaia quid Deum metuens audi vocem filij eius? Addit præterea expostores euangeliorum, ex historia vel traditione recepta, illum fuisse montem Thabor, quem multi censent esse illum montem, in quem (ut dicitur Matth. 28.) discipuli iussu Domini congregati sunt ut ipsum iam viuenter, & a mortuis suscitatum, priusquam in cælum ascenderet, conspicerent. Qui propterea in magna veneratione a Christianis est habitus, ut ex Hier. colligitur in Epitaphio Paulæ ubi refert eam solitam esse montem illum, religionis ergo, condescendere, & ex Beda de locis sanctis ca. 17. qui refert ibi fuisse tres Ecclesias edificatas in memoriam huius mysterij. Denique Damas. supra dicta orat. intelligit tunc impletum esse illud. Psal. 88. Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt. Nam Hermon (inquit) prius exultauit, quando paterno testimonio Christo ad baptismum profecto filij nomen tributum est, nunc vero exultat, ac letitia perfunditur Thabor, diuinus, ac sanctus ille mons non minus gloria, quam altitudine sublimis, & cætera, quæ ibidem eleganter prosequitur.

Tertio circa ordinem ex Matth. & Marc. colligitur, primo Christum fuisse transfiguratum, deinde apparuisse ei Moysem, & Eliam, postea dixisse Petrus, Bonum est nos hic esse, & statim factam esse nubem, quæ omnes illos complexa est, ac tunc auditam vocem, Hic est filius meus dilectus, qua territi discipuli ceciderunt in terram, postea, & a Christo confortati, lauantes oculos neminem viderunt nisi solum Iesum. Ex Luca vero addendum est, antequam Christum transfiguraretur, orasse, & interam discipulos somno grauatos dormitasse, eisque dormientibus Christum transfiguratum esse, eiq; Moysem, & Eliam apparuisse & postea Apostolos excitatos a somno vidisse gloriam Christi, & qui cum eo adstabant. Subdit autem Lucas Petrum non esse locuturum donec Elias, & Moyse iam a Christo discedebant. Quod nonnullam difficultatem habet, quam tergit Aug. lib. 2. de consensu Euangelist. c. 56. quia alij Euangelistæ significant multo antea Petrum loquutum, quam Moyse & Elias cum Christo loquerentur. Dicendum vero est Petrum non esse loquutum donec Moyse, & Elias colloquium cum Christo finierunt & signum aliquod discedendi præbuerunt. Hinc enim Petrus motus videtur

Locus trans-

figurationis

Christi.

Damas.

Euthym.

Transfigura-

rii in monte

Thabor

voluit.

Tertul.

Exod 19.

Psal. 2.

Isai 50.

Matth. 28.

Hieronym.

Beda.

Damas.

Psal. 88.

Ordo gesto-

rum in trans-

figuratione

Christi.

Dubium.

August.

Respons.

videtur

Responsio.

videtur ad ea verba proferenda, quasi dolens, quod gaudium illud tam breui tempore duraret. Addunt denique Evangelistae praecipisse Christum discipulis, ne quidquam de iis, quae viderant, loquerentur. Cuius rei causas adducit hic D. Thom. art. 3. ad 4. ex Hieron. quibus addi potest alia ex Damascen. supra, quae mihi valde placet, hoc fecisse Christum, ne aliorum discipulorum pectora maeritia perfunderetur. Ad de etiam, ne invidia stimulis concitarentur, & praefertim (ait Damasc.) ne proditorem invidia rabies in furorem ageret.

D. Thom.
Hieronym.
Damasc.

QVÆSTIO XLVI.

De passione Christi, in duodecim articulos diuisa.
De qua Doctores in 3. d. 15. vsque ad d. 20.

Consequenter considerandum est de his, quae pertinent ad exitum Christi de mundo. Et primo de passione eius: secundo de morte: tertio de sepultura: quarto de descensu ad inferos.

Circa passionem occurrunt triplex consideratio: prima de ipsa passione: secunda de causa efficiente passionis: tertia de fructu passionis.

Circa primum queruntur duodecim.

Primo, utrum necesse fuerit Christum pati pro liberatione hominum.

Secundo, utrum fuerit alius modus possibilis liberationis humanae.

Tertio, utrum ille modus fuerit convenientior.

Quarto, utrum fuerit conueniens, quod in cruce pateretur.

Quinto, de generalitate passionis eius.

Sexto, utrum dolor, quem in passione sustinuit, fuerit maximus.

Septimo, utrum tota anima eius pateretur.

Octavo, utrum passio eius impediuerit gaudium fruitionis.

Nono, de tempore passionis.

Decimo, de loco.

Vndecimo, utrum conueniens fuerit, ipsum cum latronibus crucifigi.

Duodecimo, utrum passio ipsius Christi sit diuinitati attributenda.

Quoniam praecipua mysteria à Christo in vltima caena peracta, in sequenti tomo in materia de Eucharistia explicanda sunt, ideo eis praetermissis incipit D. Thom. agere de passione. In quo tractatu multa repetit, quae de Incarnatione, & actionibus Christi in genere dicta sunt, & ideo ut breuitati consulamus, ea semper omittimus, & loca designabimus, in quibus in priori tomo tractata fuerint.

ARTICVLVS I.

Utrum fuerit necessarium Christum pati pro liberatione humani generis.

Primum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit necessarium Christum pati pro humani generis liberatione. Humanum enim genus liberari non poterat, nisi à Deo: secundum illud Isai. 45. Nihil enim ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus insus, & saluator non est praeter me. In Deum autem non cadit aliqua necessitas: quia hoc repugnaret omnipotentiae ipsius. Ergo non fuit necessarium Christum pati.

2. Praeterea, Necessarium voluntario opponitur. Sed Christus propria voluntate est passus: dicitur enim Isai. 53. Oblatus est, quia ipse voluit, non ergo necessarium fuit eum pati.

3. Praeterea, sicut in Psalm. 24. dicitur: Vniuersae viae Domini misericordia, & veritas. Sed non videtur necessarium, quod pateretur ex parte misericordiae diuinae: quae sicut gra-

tis donum tribuit, ita videtur, quod gratis debita relaxet absque satisfactione, neque etiam ex parte diuinae iustitiae, secundum quam homo aeternam damnationem meruerat. Ergo videtur, non fuisse necessarium, quod Christus pro liberatione hominum pateretur.

4. Praeterea, Angelica natura est excellentior, quam humana, ut patet per Dionys. 4. capite de di. no. Sed pro reparatione angelicae naturae, quae peccauerat, Christus non est passus. Ergo videtur, quo nec etiam fuerit necessarium eum pati pro salute humani generis.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. 3. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: sic oportet exaltari Filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Quod quidem de exaltatione in cruce intelligitur, ergo videtur, quod Christum oportuerit pati.

Respondeo dicendum, quod (sicut Philosophus docet in quinto Metaph.) necessarium multiplaciter dicitur. Vno quidem modo, quod secundum sui naturam impossibile est aliter se habere: & sic manifestum est, quod non fuit necessarium Christum pati, neque ex parte Dei, neque ex parte hominis. Alio modo dicitur aliquid necessarium ex aliquo exteriori. Quod quidem, si sit causa efficiens vel mouens, facit necessitatem coactionis: ut pote cum aliquis non potest ire propter violentiam derinentis ipsam. Si vero illud exterius, quod necessitatem inducit, sit finis, dicitur aliquid necessarium ex suppositione finis, quando scilicet finis aliquis, aut nullo modo potest esse conuenienter, nisi tali fine praesupposito. Non ergo fuit necessarium Christum pati necessitate coactionis, neque ex parte Dei, qui Christum diffiniuit pati, neque etiam ex parte ipsius Christi, qui voluntarie passus est. Fuit autem necessarium necessitate finis: qui quidem potest tripliciter intelligi. Primo quidem ex parte nostra, qui per eius passionem liberati sumus: secundum illud Ioan. 3. Oportet exaltari Filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Secundo, ex parte ipsius Christi, qui per humanitatem passionis meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet, quod dicitur Luc. vii. Nonne oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam suam. Tercio ex parte Dei, cuius definitionem circa passionem Christi praenuntiata in scripturis, & praefigurata in obseruantia veteris Testamenti oportebat impleri. Et hoc est quod dicitur Luc. 22. Filius hominis, secundum quod definitum est, vadit. Et Luc. vltimo. Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos, cum adhuc esset in vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte Dei.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte hominis Christi.

Ad tertium dicendum, quod hominem liberare per passionem Christi, conueniens fuit, & misericordiae, & iustitiae eius. Iustitia quidem: quia per passionem suam Christus satisfecit pro peccato humani generis: & ita homo per iustitiam Christi liberatus est. Misericordia vero, quia cum homo per se satisfacere non posset pro peccato totius humanae naturae (ut supra habitum est) Deus ei satisfactorem dedit filium suum, secundum illud Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quae est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius. Et hoc fuit abundantioris misericordiae, quam si peccata absque satisfactione dimisisset. Vnde dicitur Eph. 2. Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem, qui dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo.

Ad quartum dicendum, quod peccatum Angeli non fuit remediabile, sicut peccatum hominis, ut ex supra dictis in prima parte patet.

cap. 4. non remete à princ.

lib 5 text. 6. tom 3.

q 1 art. 2.

p 1 q 64. art. 2.

COM -

246.
2. dist. 10. ar.
19. 3. & art.
4 q 1 &
op. 2. cap. 7.